

2016

Lannaskede gamla kyrka är en av landets äldsta romanska kyrkor, byggd omkring år 1150. Förmodligen är den byggd av stenarbetare som arbetat med att bygga Lunds domkyrka.

På den södra väggen finns den gamla huvudingången med sin baldakinportal. Baldakin = tronhimmel.

I vapenhuset finns ett gravmonument över en storman, en s k Eskilstunakista med runor inristade. Monumentet är tillverkat i skiffer och anses härstamma från tiden före nuvarande kyrkas tillkomst.

Strax innanför ingången finns vigvattenskålen, ett aspersorium. kvar från tiden då kyrkan byggdes.

Vigvatten (= helgat vatten) är vatten blandat med salt. Där kunde besökarna doppa fingrarna och göra korstecknet som en påminnelse om dopet.

Lannaskede gamla kyrka. Altaruppsatsen.

Änglaskulptur vid
altaruppsatsen.

Takmålningar.

Träskulptur föreställande Kristus med segerfanan.

Bänkdörrar.

HULTABY BORGRUIN

BORGEN VID HULTABY består av tre delar. Den första del...

HERE LIES THE BORNGR...

Från yttre borggården kom vi till västra trappan, paradtrappan.

Här kan vi föreställa
oss hur det gick till
när jarlen av
Orkneyöarna,
Erengisle Sunesson
Bååt tog emot sina
gäster.

Tornkällare.

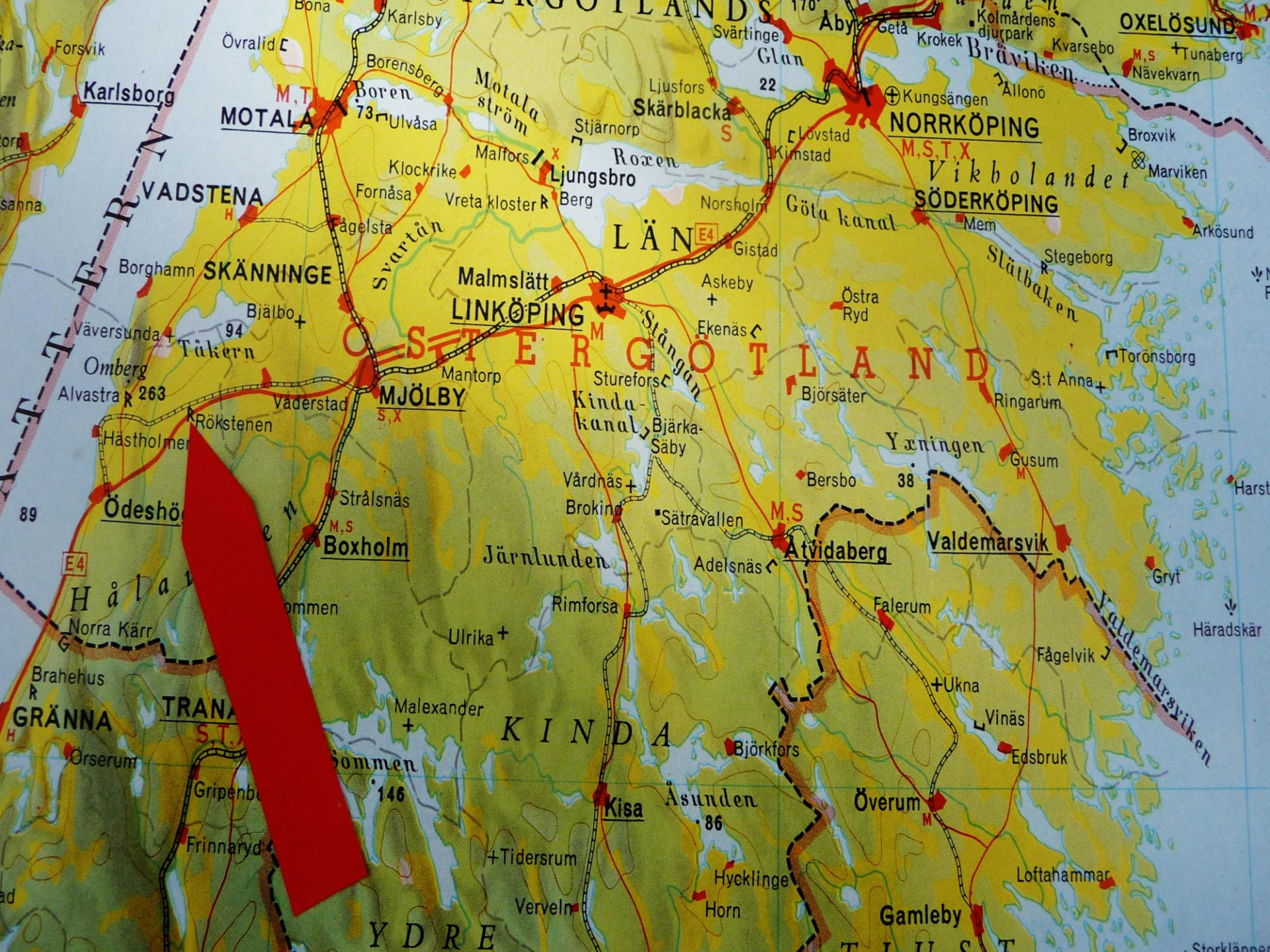

Här lämnar vi Hultaby.

Bild från vikingamarknaden i Vetlanda 16-05-21.

M.T
MOTALA

M.S.T.X
NORRKÖPING

M
LINKÖPING

S.X
MJÖLBY

M.S
Boxholm

M.S
Atvidaberg

Valdemarsvik

KINDA

Kisa

Överum

Gamleby

OXELÖSUND

Karlsborg

VADSTENA

SKÄNNINGE

Täkern

Ödeshög

GRÄNNA

TRANA

KINDA

Kisa

Överum

Gamleby

OXELÖSUND

Karlsborg

VADSTENA

SKÄNNINGE

Täkern

Ödeshög

GRÄNNA

TRANA

KINDA

Kisa

Överum

Gamleby

OXELÖSUND

LÄN

ÖSTERGÖTLAND

KINDA

YDRE

TILUST

Rökstenen vid Röks kyrka är en av Sveriges mest kända runstenar. Med sina 760 tecken anses den vara världens längsta runinskrift. Den restes sannolikt under första halvan av 800-talet.

ՄՈՒՔՐԿ *†|†Կ ՄՅՄԴ
ՄՈՒՔՐԿ ††|†' 1††Դ
fupark hnias tbmlR

ƷŃĐǫRƷ *†|†4 †BƷΓǫ
ƷŃĐƆRƷ ††|†' †††Γ,
fupark hnias tbmlR

”Efter Vämod står dessa runor, och Varim ristade dem,
fadern, efter sin döde son.”

Rökstenen anses berätta om Teoderik den store. År 493 besegrade han den germanske krigarhövdingen Odovakar i Västromerska rikets huvudstad Ravenna. Det röda och vitrödarandiga utgör Teoderiks gotiska rike

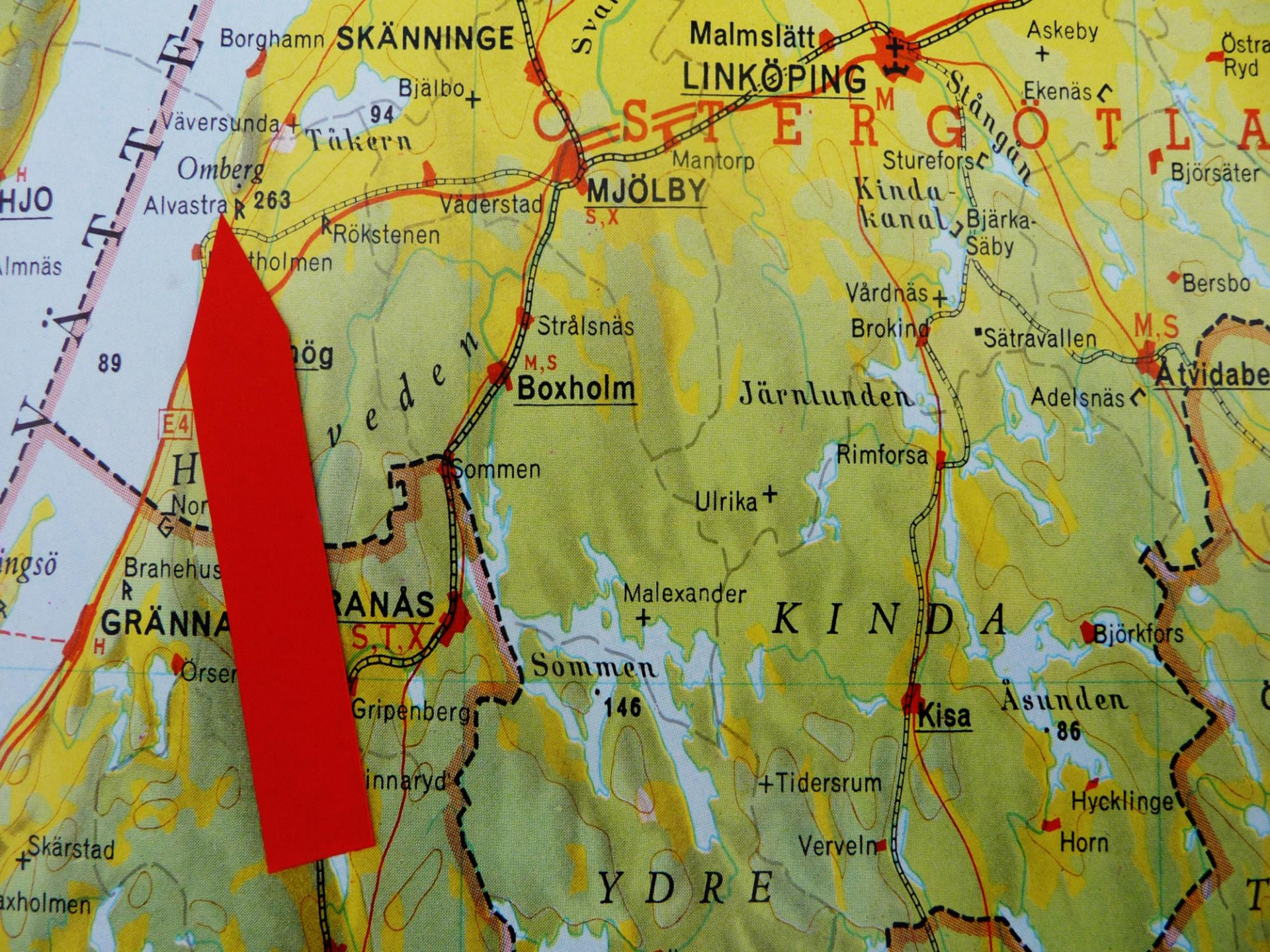

Rökstenen anses berätta om Teoderik den store. År 493 besegrade han den germanske krigarhövdingen Odovakar i Västromerska rikets huvudstad Ravenna. Det röda och vitrödarandiga utgör Teoderiks gotiska rike

Troligen har vikingarna under sina resor i Europa lärt känna sägnerna om Teoderik den store, som nämns på Rökstenen. Den ryttarstaty av honom som fanns i Aachen på 800-talet, måste ha väckt stor uppmärksamhet på nordborna. Här en bild av Teoderik på ett mynt.

Borghamn **SKÄNNINGE**

Malmslätt
LINKÖPING

ÖSTERGÖTLAND

Mantorp
MJÖLBY
S,X

Väversunda +
Omberg
Alvastra 263

Täkern 94

Väderstad

Stångån
Sturefors
Kinda-kanal
Bjärka-Säby

Rökstenen
Tholmen

Strålsnäs
M,S
Boxholm

Vårdnäs +
Broking

Sätravallen

Adelsnäs
Atvidaberg
M,S

89

E4

veden

Järnlunden

Sommen

Rimforsa

Ulrika +

Brahehus
GRÄNNA
S,T,X

GRÄNNA
S,T,X

Malexander +

KINDA

Björkfors

Sommen
146

Kisa

Åsunden
86

Gripenberg

+Tidersrum

Hycklinge

+Skärstad

Verveln

Horn

YDRE

axholmen

Alvastra klosterruin.

Sverker den äldre enligt väggrelief i Heda kyrka. Han erkändes som kung över svearna i början av 1130-talet och något senare även över götarna. Han är den svenske kung som givit namn åt den sverkerska ätten.

Enligt vissa källor var det kung Sverkers hustru Ulvhild som bjöd in Alvastramunkarna till Sverige. Det passade utmärkt in i Bernhard av Clairvaux´ strävan att sprida cistersiensordern till det kalla och avlägsna Norden. Enligt biskop Brask var den åt munkarna skänkta marken kung Sverkers morgongåva till Ulvhild.

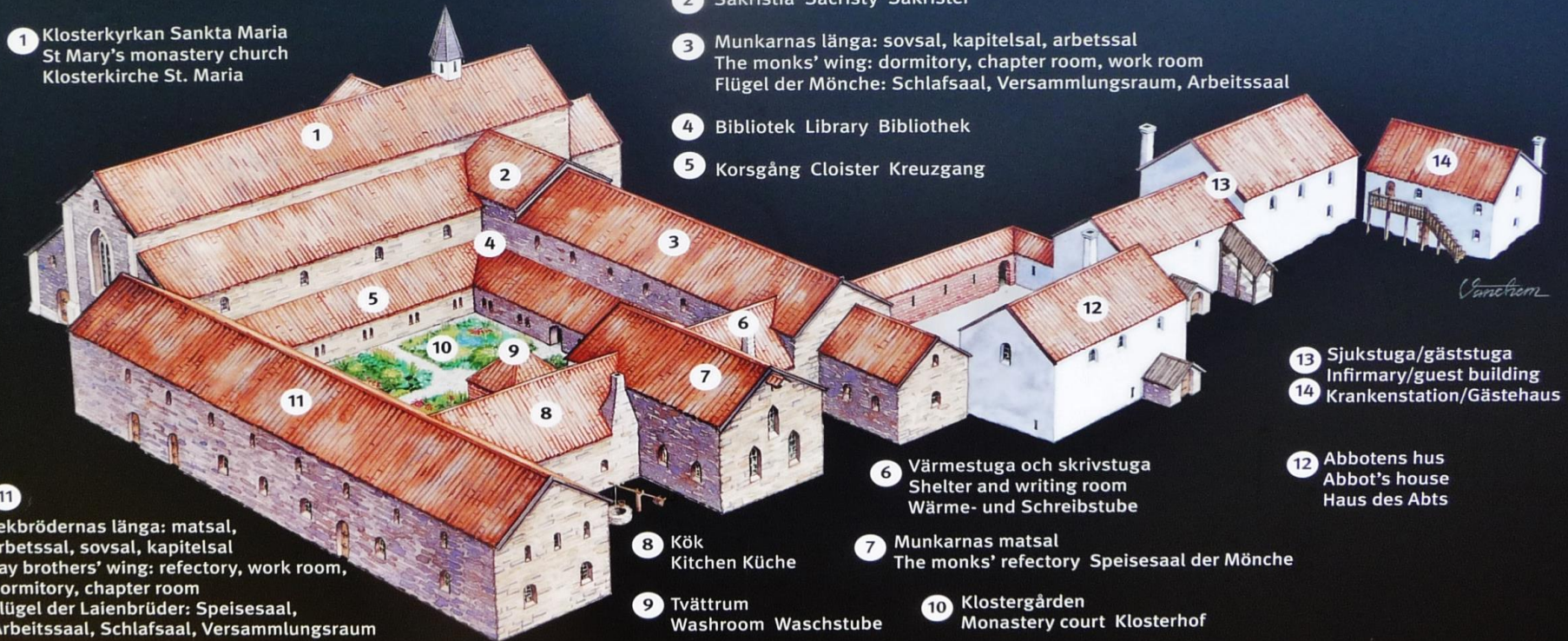
År 1143 begav sig ett antal munkar och lekbröder från det franska klostret i Clairaux till vårt land. Någonstans delade sig sällskapet i två mindre, där det ena begav sig till Nydala och det andra till Alvastra.

Förmodligen påbörjades arbetet med klosterkyrkan direkt efter munkarnas ankomst. Den är byggd av kalksten från Borghamn på Ombergs norra sida. Bilden visar en del av klosterkyrkans mitterskepp.

En bild av klostret A picture of the monastery

Ein Bild des Klosters

1 Klosterkyrkan Sankta Maria
St Mary's monastery church
Klosterkirche St. Maria

2 Sakristia Sacristy Sakristei

3 Munkarnas länga: sovsal, kapitelsal, arbetsal
The monks' wing: dormitory, chapter room, work room
Flügel der Mönche: Schlafsaal, Versammlungsraum, Arbeitsaal

4 Bibliotek Library Bibliothek

5 Korsgång Cloister Kreuzgang

13 Sjukstuga/gäststuga
Infirmary/guest building
14 Krankenstation/Gästehaus

11 Lekbrödernas länga: matsal, arbetsal, sovsal, kapitelsal
Lay brothers' wing: refectory, work room, dormitory, chapter room
Flügel der Laienbrüder: Speisesaal, Arbeitsaal, Schlafsaal, Versammlungsraum

6 Värmestuga och skrivstuga
Shelter and writing room
Wärme- und Schreibstube

12 Abbotens hus
Abbot's house
Haus des Abts

8 Kök
Kitchen Küche

7 Munkarnas matsal
The monks' refectory Speisesaal der Mönche

9 Tvättrum
Washroom Waschstube

10 Klostergården
Monastery court Klosterhof

Så här såg troligen klostret ut i början av 1500-talet. På bilden syns inte kyrkogården, som låg närmast kyrkan. Ej heller muren som omslöt alla byggnader, men även frukt-, och köksträdgårdar samt en Mariaträdgård med växter som symboliserade jungfru Maria. Det tog tid att bygga klostret och troligen blev det inte helt klart förrän under 1200-talet. Sjukstuga och gäststuga tillkom efter en brand 1312. När klostret stängdes 1527 förföll det och stenar togs till bygget av bland annat Vadstena slott. Åren 1921–1955 grävdes klosterruinen ut och restaurerades.

This is what the monastery probably looked like at the beginning of the 16th century. The picture does not show the churchyard, which lay nearest the church, or the wall that surrounded all the buildings and the kitchen gardens. It took time to build the monastery and it was perhaps not completed until the 13th century. After a fire in 1312, the infirmary and guest building were added. In the Reformation in 1527 the monastery was closed and it fell into ruin. In 1921–1951 the ruins were excavated and restored.

So sah das Kloster Anfang des 16. Jahrhunderts wahrscheinlich aus. Auf dem Bild nicht zu sehen sind der Kirchhof, der direkt bei der Kirche lag, und die Mauer, die alle Gebäude und die Nutzgärten umgab. Die Errichtung des Klosters dauerte lange; möglicherweise wurde es erst im 13. Jahrhundert fertiggestellt. Nach einem Brand 1312 wurde das Kloster Alvastra durch eine Krankenstation und ein Gästehaus erweitert. Anlässlich der Reformation 1527 wurde das Kloster geschlossen und dem Verfall preisgegeben. In den Jahren 1921 bis 1951 wurden die Klosterruinen ausgegraben und restauriert.

Cisterciensernas kyrkor präglade av stram asketism. Färgsättningen var enkel och från början tilläts varken guldföremål eller målningar. Endast bilder av Kristus och Jungfru Maria fanns i kyrkan och kapitelsalen.

Klostergården fungerade som en plats för meditation. Här växte doftande blommor och örter. Troligen var den indelad i fyra kvarter med en springbrunn i mitten.

Armariet var namnet på klostret boksamling, som har innehållit böcker för gudstjänstbruk, predikan och meditation. I denna nisch förvarades klostrets böcker under den första tiden.

Korsgången var platsen för processioner, som skred framåt med korset i täten. Från gången kom man till bottenvåningens alla rum och via dagtrappan till sovsalen. Intill muren kunde bröderna sitta och läsa och meditera under dagtid. Abboten hade sitt eget säte i mitten. Här tvättade han varje skärtorsdag fötterna på tiggare, som sedan fick ett mål mat, efter mönster av Jesu sista måltid med apostlarna.

En underbart vacker och väldoftande ros fanns vid klostermuren. Dess namn var New Dawn.

En växt som ofta förekom i klosterträdgårdar var vinruta. Den har med försiktighet använts som krydda i vissa maträtter och sallader. Inom folkmedicinen har den använts bl a mot pest och kolera, mot hjärtklappning och högt blodtryck. Under medeltiden var vinruta den vanligaste antisexdrogen. Den tyskromerske kejsaren Ludvik den fromme skrev i en förordning att vinruta måste odlas vid alla kloster för att förhindra kättja hos munkar och nunnor.

Den Heliga Birgitta hade nära band till Alvastra kloster. Hennes man Ulf Gudmarsson begravdes i ett av klosterkyrkans kapell och hon bodde långa tider vid klostret innan hon reste till Rom.

Ulf Gudmarsson dog i Alvastra år 1344 efter att han och Birgitta varit på pilgrimsresa till Santiago de Compostela i Spanien. Han fick sin grav i detta tillbyggda kapell. Gravhällen är bevarad och finns på Historiska muséet i Stockholm.

Många människor
testamenterade
jordegendomar eller gårdar
till olika kloster i vårt land. I
gengäld bad munkarna eller
nunnorna för den avlidnes
salighet. Testamentgåvan
kunde också utgöra betalning
för en gravplats. Så var fallet
med Munka kvarn i
Lommaryds socken, som
testamenterades till Alvastra
kloster. Var denna kostsamma
gravplats låg förtäljer inte
historien.

När Gustav Vasa hade blivit kung i Sverige sammankallade han år 1527 en riksdag i Västerås. Ett av besluten var som följer: *Till förbättring av kronans inkomster skulle biskoparnas, domkyrkornas och klostrens överflödiga inkomster användas.* ”Ty dessa pengar” hette det ”äro komna från rikets inbyggare.”

Vad hände med klostren efter reformationen?
Alvastra kloster och jorden drogs in till kronan.
Materialet i byggnaderna användes till andra
ändamål. Slottet i Vadstena är t ex delvis uppfört
med sten från Alvastra. Det började byggas år 1545.

Den jord som tillhörde klostret och låg i dess närhet utgör nu Vadstena kungsgård och ägs av statens fastighetsverk. Bilden visar kungsgårdens huvudbyggnad som utgör bostad för arrendatorn.

Kungsgården har tre produktionsinriktningar: 1. Äggproduktion
2. Växtodling 3. Produktion av nötkött. Alla tre inriktningarna är ekologiska. Bilden visar några av de 18000 frigående hönsen framför det 120 meter långa hönshuset.

Bilden visar ladugården som har plats för 90 dikor samt för kalvar och ungdjur. De flesta djuren var ute på bete.

Interiörbild av ladugården.

Ko med kalv i ladugården.

Här ser vi kor ute på bete på Omberg. Det sker i samarbete med Sveaskog. Vad beträffar växtodlingen så odlar man säd till höns och kor. Men man måste också tillämpa vallodling för att få till stånd växelbruk och skaffa vinterfoder till djuren.

ÖSTERGÖTLANDS

LÄN

LINKÖPING

MOTALA

SKÄNNINGE

VADSTENA

Ödeshög

MJÖLBY

Åtvidaberg

VÄTTERN

ÖSTERGÖTLAND

I mitten av 1200-talet uppfördes i Vadstena en palatsliknande byggnad för Birger Jarls son Valdemar. Byggnaden var 58 meter lång, hade två våningar och var av tegel, ett för tiden exklusivt material. I den stora audienssalen tog kungen emot besök och ledde förhandlingar. På övervåningen låg kapell och festsal.

Bildstod av kung Waldemar i
Skara domkyrka.

På 1340-talet ägde kung Magnus Eriksson och drottning Blanka palatset. För att hjälpa Blanka anställde kungen en hovdam, en släkting som hette Birgitta Birgersdotter.

När Birgitta Birgersdotter var försjunken i bön i kungsgården i Vadstena fick hon en himmelsk uppenbarelse. Kristus sade till henne att anlägga ett kloster och att bygga det där hon fått sin uppenbarelse.

Den 1 maj 1346 skrev kung Magnus Eriksson och drottning Blanka ett testamente. De skänkte palats och gods till det kloster som skulle grundas i Vadstena. Att grunda ett kloster var det bästa man kunde göra för att rädda sin själ.

Birgitta fick aldrig se sitt livsverk. Hon lämnade Sverige 1349 och reste till Rom för att få sin klosterregel godkänd av påven. Kristus hade sagt till henne att göra det.

Birgittas klosterorden, allmänt kallad Birgittinorden, antogs efter justeringar av påven Urban V år 1370.

Klosterregeln och allt som rörde klostrets utformning hade Birgitta fått beskrivet i uppenbarelser som hon skrivit ned. Tre år senare avled Birgitta i Rom.

Klostret invigdes 1384, men först 1430 var klostret färdigbyggt.

Klostret hade två konvent, ett med 60 systrar och ett med 25 bröder. Systrarna flyttade in i palatset och ytterligare tre längor som skapade en sluten gård. I en annan del byggdes brödernas kloster, delvis i stenhus från palatsets tid.

En stadsliknande bebyggelse växte fram på klostrets mark. För att få köpa och sälja varor krävdes stadsprivilegier. Det utfärdade drottning Margareta då hon besökte Vadstena år 1400. Staden blev unik i sitt slag då den lydde under klostret.

År 1430, när klostret var färdigbyggt, invigdes klosterkyrkan. Enligt Birgittas anvisningar byggdes den av kalksten från Omberg.

Den 7 oktober 1391 helgonförklaras Birgitta och fem år senare utropas hon till Sveriges skyddshelgon. 1999-upphöjs Birgitta av påven till ett av Europas skyddshelgon.

Efter sin död år 1373 i Rom bars Birgittas kvarlevor genom Europa till Sverige.

Det som från början var ett kungapalats i Vadstena är unikt i Sverige. Det byggdes om till ett kloster. Efter reformationen stängdes många kloster i vårt land. Men Vadstena kloster hade en så stark ställning att det kunde stängas först 1595. Under årens lopp har det bl a varit krigsmanshus där krigsinvalider fick bo med sina familjer. Senare har det varit sjukhus och folkhögskola m m.

Utanför västra längan
finns en begravningsplats
för gratialister.

HÄR VILA GRATIALISTER
FRÅN VADSTENA KRIGSMANSHUS
SAMT KAROLINER
HEMFÖRDA FRÅN POLTAVA

Sedan 2003 inryms ett modernt och spännande klostermuseum i det som från början var Folkungaättens palats.

Kistan som Birgittas kvarlevor fördes hem i står i klostermuséet, i Birgittas bönekammare. Det sägs att hon tog emot klosterregeln i just det rummet.

Klostermuséets guide berättar om hur en Birgittasyster var klädd. Kronan på huvudet är en påminnelse om Kristi fem sårmärken: två på händerna, två på fötterna och ett i sidan. Kädseln var grå och skulle påminna om fattiga människors kläder.

Klostercell för en
Birgittasyster i Vadstena.

Vad gäller
konstillverkningen var
denna mycket stor i Vadstena
kloster. Här ett exempel på
ett vackert broderi.

Vadstenasystrarnas kapitelsal. En kapitelsal i en klosteranläggning är ett rum där den styrande församlingen (kapitlet) sammanträder.

I klosterkyrkan finns denna skulptur av Birgitta. Den kallas "*den porträttlika Birgitta*" och utfördes i samband med Birgittas helgonförklaring den 7 oktober 1391.

Fönstermålning från
Vadstena klosterkyrka.

Munkträdgården i Vadstena på våren.

Närbild på klosterliljor eller
snöklockor i den gamla
munkträdgården.

Rådhuset i Vadstena byggdes av stadens borgare i mitten av 1400-talet och är därmed landets äldsta bevarade rådhus. Det är i dag byggnadsminne.

Slut.